

ken Kapital Bygninger, Redskaber og Maskiner repræsentere, saaledes at man ikke har haft Rede paa, med hvilke Summer disse Bygninger, Maskiner o. s. v. forrentes eller amortiseres. Jeg kender ikke Kapitalens Størrelse, men jeg kan sige mig selv, at helt ubetydelig kan den ikke være, og Amortisationen maa være høj paa Grund af Fabrikationens særlige Farlighed. Det er derfor en given Sag, at naar Fabrikens Budget i Aar er opført med et Underskud paa 550 Kr., betyder det i Virkeligheden et Underskud paa ikke saa faa Tusinder, hvilket sikkert vil vise sig, naar man faar de Oplysninger, der ere lovede, men endnu ikke bragte til Veje, om, hvor stor den Kapital er, der stikker i denne Fabrik.

Jeg vil fremhæve et Par Træk af den Maade, hvorpaa Fabrikken virker. Den forsyner Hæren og ligeledes Marinen med Krudt. Men disse to Institutioner staa højest forskelligt overfor Krudtværket. Marinen er fri Køber, den henvender sig til Krudtværket og forlanger de Kvaliteter, den ønsker. Den har samme frie Ret, som enhver anden Kunde har, til at nægte at modtage, hvad der ikke tilfredsstiller ham, til at vrage og kassere, til at gaa andre Steder hen, hvis den ikke tilfredsstilles af Krudtværket. Hæren staa derimod anderledes. Den staa i samme Forhold som en Ejer: den er den lidt daarligt stillede Ejer af en Virksomhed, der helt drives paa de Bevillinger, som Hæren faar til Anskaffelse af Krudt. Den kan ikke vælge og vrage, thi den skal selv betale enhver Fabrikationsfejl. Den er saaledes stillet, at den er stærkt opfordret til at modtage ogsaa den Vare, der er mindre god, thi kasserer den den, maa den selv betale det, det er jo Hærens Krudtværk. Det er i Almindelighed en kedelig Stilling for Hæren, dersom den ikke er forsynet med Midler til at drive dette Værk, og det viser sig, at det er den ikke. Det er en af Mislighederne ved Statsdrift, at Midlerne til Driftens Opretholdelse ikke bevilges ud fra forretningsmæssige Hensyn, saaledes som Tilfældet vilde være ved en privat drevne Fabrik, men derimod bevilges ud fra saadanne Hensyn, som f. Eks. kunne gøre sig gældende her i Tinget, hvor man et eller andet Aar eller flere Aar i Træk kniber saa meget som muligt, være sig af Sparsommelighedshensyn, Forsvarsfjendskab, eller hvilke andre Grunde det kan være. Følgen er den, som vi se af Krudtværkets Beretning, at det som Regel ikke har Penge nok til at kunde gøre en Bestilling færdig ad Gangen, naar det er en nogenlunde be-

tydelig Bestilling. Krudt af en bestemt Art maa fabrikeres paa een Gang. Man kan ikke sammensætte alle de Materialier, der gaa ind i Krudtet, nøjagtigt ved forskellige fra hinanden adskilte Fabrikationer af Produktet. Og Krudtet maa nødvendigvis være ensartet, ellers kan den nøjagtige Skydning, der kræves i vore Dage, ikke finde Sted. Den nøjagtige matematiske Beregning af alle de Faktorer, der høre med til en saadan Skydning, kan ikke finde Sted ved en afbrudt Fabrikation. Følgen deraf er, som Fabrikken oplyser, at den maa samle smaa Indkøb af Materialier op i flere Aar for saa til sidst, naar der kommer et Aar, hvor man har faaet nok, at iværksætte denne Fabrikation. Det er overordentlig uheldige Forhold at virke under, og det fører til, at den Produktionspris, der opføres paa Regnskabet, er fuldstændig nominal. Et Aar har Værket tilvirket saa og saa meget Krudt, det er maaske en forholdsvis ringe Masse, men Værkets Drift har alligevel kostet saa og saa meget. Det ser da ud, som Produktionen er meget dyr, men den har i Virkeligheden kun været dyr, fordi man ikke har kunnet fabrikere, men har maattet samle Materialier op, til man havde nok. Et andet Aar kan det pludselig se ud, som Fabrikken arbejder billigt; thi saa gør man en hel Mængde færdigt for Driftsomkostninger, der ikke ere synderlig større end det foregaaende Aars. Disse tilsyneladende billige Driftsomkostninger skyldes altsaa blot, at man har t get fat paa at tilvirke det Materiale, man nu har samlet op.

Virkingen af det anførte er blandt andet ogsaa den, at Forsyningen af vort Forsvarsvæsen gaar saa smaat, at det oplyses, at en Del af vort svære Skyts i Kystværkerne endnu ikke er bleven forsynet med røgfrit Krudt, fordi man med disse knappe Bevillinger ikke har kunnet gøre det. Det oplyses tillige, at Fabrikken er bleven beordret til at skulle præstere Indbetalinger i Statskassen. Den har skullet give et Overskud. Det oplyses, at den i 70erne aarlig maatte indbetale 20,000 Kr. i Statskassen. Det var en Ordre; den skulde gøre det, selv om Opgørelsen af Fabrikens Forhold maatte vise, at den slet ikke kunde gøre det. En Tid kunde der være en Ting, der kunde hjælpe den til at gøre det, nemlig at der den Gang, lige saavel som nu, ikke blev foretaget nogen Afskrivning eller Amortisation af Fabrikens Kapital. Fabrikken fik altsaa Ordre til at indbetale 20,000 Kr. i Statskassen og var ogsaa i Stand dertil, fordi